

**บทบาทและการเชื่อมโยงภูมิภาค
ของครูบากัญจนอรัญญวาสี มหาเถระ (ครูบามหาเถร)
The Role and Connection Region of
KhrubaKanchana Aranyawasee Mahathera (KhrubaMahathen)**

พระราชเชมากร, สุพจน์ แก้วไพฑูรย์ และอภิชา สุขจีน
Phrarach Kemakorn, Supot Kaewphaitoon and Aphicha Sukchin
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Phrae Campus, Thailand
Corresponding Author, E-mail: yanasophano@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาแนวคิดและวิถีอัตลักษณ์ของครูบากัญจนอรัญญวาสี มหาเถระ (ครูบามหาเถร) 2) เพื่อศึกษาบทบาทการเชื่อมโยงเส้นทางวัฒนธรรมของครูบากัญจนอรัญญวาสี มหาเถระ (ครูบามหาเถร) และ 3) เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของความสัมพันธ์และผลงานของครูบากัญจนอรัญญวาสี มหาเถระ (ครูบามหาเถร) ที่มีต่อการศึกษา การเผยแผ่ การสร้างเครือข่าย และวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนา การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสัมภาษณ์เชิงลึกพระสงฆ์ ประชาชนในจังหวัดแพร่และจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 8 รูป/คน

ผลการวิจัยพบว่า ครูบากัญจนอรัญญวาสี มหาเถระ (ครูบามหาเถร) เกิดประมาณปี พ.ศ. 2332 ณ ตำบลสูงเม่น อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่ นามเดิมว่าปอย ต่อมาได้อุปสมบทเป็นภิกษุ ณ วัดศรีชุม จังหวัดแพร่ (ในปี พ.ศ. 2352) ได้รับฉายาว่า “กัญจน ภิกขุ” จากนั้นได้เดินทางไปศึกษาวิปัสสนาธุระยังเมืองเชียงใหม่ พม่า จนแตกฉานใน พระธรรมวินัย ในบั้นปลายชีวิตท่านได้ เดินทางไปจำพรรษา ณ เมืองระแหง จังหวัดตาก และได้มรณภาพลง ณ ที่นั่น สิริรวมอายุได้ 80 ปี มีแนวคิดที่สำคัญในการสร้างคัมภีร์ใบลานและนำมาเก็บรวบรวมไว้ ณ วัดสูงเม่น จังหวัดแพร่ นั้น และมีวิถีอัตลักษณ์ที่โดดเด่นอยู่ 3 ด้านคือ 1) ด้านการศึกษา ท่านมีความแตกฉานทั้งในพระธรรมวินัย และเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการสังคายนาพระไตรปิฎกในล้านนา 2) ด้านความสันโดษ ท่านมีอุปนิสัยรักความสันโดษ ไม่สะสมทรัพย์สิน ในบั้นปลายชีวิตได้ปลีกวิเวกไปละสังขารยังเมืองระแหง จังหวัดตาก ซึ่งเป็นเมืองเล็กๆ 3) ด้านการอนุรักษ์และเผยแผ่คัมภีร์ใบลานและนำมาเผยแผ่ ท่านมีสติปัญญาอันเฉียบแหลม ได้ศึกษาพระธรรมจนแตกฉานและมีความรอบรู้ ท่านได้จาริกไปยังเมืองต่างๆ ในภาคเหนือและต่างประเทศ และชักชวนพระสงฆ์และฆราวาสผู้มีความรู้ให้มาจาร ความรู้ลงในใบลาน

และรวบรวมคัมภีร์ไบลานแพร์ น่าน เชียงใหม่ และหลวงพระบาง รวมทั้งสิ้น 8,845 ผูก มาเก็บรักษาให้อนุชนได้ศึกษาต่อไป

บทบาทการเชื่อมโยงเส้นทางวัฒนธรรมของครูบากัญจนอรัญญวาสีมหาเถระ (ครูบามหาเถระ) ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2350-2405 ท่านได้บำเพ็ญศาสนกิจในล้านนา พม่า และหลวงพระบาง โดยให้ชำระตรวจสอบพระไตรปิฎก สร้างคัมภีร์ธรรมอธิบายพระไตรปิฎกและคัมภีร์ไบลานความรู้ต่างๆ และรวบรวมคัมภีร์ธรรมต่างๆ เพื่อให้พระพุทธศาสนายั่งยืน โดยอาศัยความร่วมมือจากเจ้าเมือง นักปราชญ์ราชบัณฑิตแล้ว นำคัมภีร์ไบลานเหล่านั้นมาเก็บรักษาไว้ ณ วัดสูงเม่น จังหวัดแพร่ นอกจากนี้ได้บูรณะปฏิสังขรณ์หอไตร วัดพระสิงห์ สร้างมณฑปหอธรรมวัดสูงเม่น อัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุและพระธาตุจากพม่ามาบรรจุประดิษฐานไว้ที่วัดมหาโพธิ์ เวียงโกศัย และหล่อสังคาลไว้ที่วัดพระธาตุหริภุญชัย เป็น พระมหาเถระนักปราชญ์ที่ได้สร้างความเจริญรุ่งเรืองให้พระพุทธศาสนา และเป็นผู้อนุรักษ์สืบสานวรรณกรรมล้านนา ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ในการเดินทางไปสร้างเครือข่ายทั้งในและต่างประเทศมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ คือ ไปเพื่อสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์กับเมืองที่มีอำนาจและนักปราชญ์ราชบัณฑิตและเผยแผ่พระพุทธศาสนา

ครูบากัญจนอรัญญวาสีมหาเถระ (ครูบามหาเถระ) เป็นพระสงฆ์ที่มีอิทธิพลอย่างมากในยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลงานของท่านที่ได้ส่งผลและมีอิทธิพลต่อการศึกษาการศึกษา การเผยแผ่ และการสร้างเครือข่ายทางวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนา อิทธิพลที่มีต่อการศึกษา นั้น ในปัจจุบันวัดสูงเม่นได้กลายเป็นแหล่งเรียนรู้คัมภีร์ไบลานซึ่งเก็บรักษาคัมภีร์ไบลานมากที่สุด และเป็นศูนย์กลางของการศึกษาภาษาล้านนา อิทธิพลด้านการเผยแผ่ ประชาชนในยุคปัจจุบันนี้ได้รับรู้จักพระพุทธศาสนาและประวัติและผลงานของครูบากัญจนอรัญญวาสีมหาเถระ (ครูบามหาเถระ) ผ่านคัมภีร์ไบลานนั่นเอง

คำสำคัญ: บทบาทการเชื่อมโยงภูมิภาค; ครูบากัญจนอรัญญวาสี

Abstract

This research aimed 1) to study the concept and identity of KhrubaKanchana Aranyawasee Mahathera (KhrubaMahathen) 2) to study the role of KhrubaKanchana Aranyawasee Mahathera (KhrubaMahathen) in connecting regions in terms of Buddhist culture and 3) to analyze the influence of KhrubaMahathens' works in term of education, dissemination of Buddhist culture. This research was qualitative the researchers had collected data from the documentaries, books, related the researches and in-depth interviews. The informants were 4 Buddhist monks and 4 Buddhist people in Phrae province and Chiangmai province.

The research had found that: KhrubaKanchana Aranyawasee Mahathera (KhrubaMahathen) was a venerable who lived in early Rattanakosin period. He was born in 2332 B.E. at a Sungmen Sub-district, Sungmen District, Phrae Province. He had ordained to be Buddhist monk at Wat Sri-chum Phrae Province in 2352 B.E., KanchanoBhikkhu was his Buddhist monk's name. After that he went to study Vipassana (Buddhist Meditation) in Chiang Mai Province and Myanmar until he become an expert in DHAMMAVINAYA (Teaching and Practicing of Buddhism). In his late, KhrubaMahathen went to stay in RahaengTak province and passed away in that place, he was 80 years old. He made great effort to gather and make the Bai-Lan scriptures at WatSungmenPhrae province, because he wished to enlighten to be a Buddha in the future and keep Buddha's teaching as long as for 5000 years. He had three main identities, first, he was an expert in Buddhist doctrines and was accepted to be an original of firstKhruba in Lanna who had important roles in checking Tipitaka (Buddhist Scripture) in Lanna. Second, he maintained a life of solitary person, non-accumulated wealth, in his last period to, life he got away from all and passed away in small Raheang, Tak province, Thirdly, identity of writing Bai-Lan scripture and dissemination, he was very intelligent and studied Buddhist doctrine to high prophecy and he was competent on many sciences. He had gone to many cities such as Phrae and other provinces in the North and some foreign counties, he persuaded Venerables and lay people who had knowledge to write their knowledge in Bai-Lan and collected in Lanna : Phrae, Nan, Chaingmai and Lounghphrabang, all of Bai-Lan scripture he had edited were kept at WatSungmen total around 8,848 piles in 84,500 Bai-Lan.

His cultural connection was between Thai and abroad during 2350 B.E. -2405 B.E. He had religious activities in Lanna, Myanmar and Luang Prabang (Lao). He had checked up the Tipitaka, created Dhamma to explain the Tipitaka and gathered all of the Buddhist scripture for keeping Buddhist cultural sustainability by virtue of participation from governors, scholars and people for creating Dhamma scripture and other knowledge, when he had created and bought all Bai-lan scripture to keep at Wat Sungmen Phrae province, he rebuilt Hotri at wat Phrasing, built a square structure with four arches and a pyramidal roof of Hodham at wat Sungmen, bought the Buddha's relics from Myanmar

to set up at Wat Mahabodhi Phrae Province and built a Kangsadana bell and kept at WatPhraThatHariphunchai. KhrubaKanchana Aranyawasee Mahathera (KhrubaMahathen) was a diamond of Phrae Province. He was a scholar to set up the prosperity to Buddhism and conservation of Lanna literature. In the building of the connection he has 3 main reasons 1. for building connection with powerful city, 2. For building with scholars 3. For spreading Buddhism by creating Bai-Lan scripture, his goal was keeping Buddha's teaching alive for 5,000 years and he wished to become a Buddha in the future.

His influences still continue to the present time. His works are still effective for learning, spreading of Buddhism, and creating Buddhist cultural network. At his influences now a day, Wat Sungmen is a learning center where there is a supply of amount of Bai-Lan scripture. Therefore, it is the center of learning Lanna language, moreover, for many Buddhist scholars who are interested to exchange Bai-Lan scriptures, therefore seeking and spreading the new knowledge to public. The influences of his spreading, interested people learn Buddhism history and works by Bai-Lan scripture.

Keywords: Role and Connection Region; KhrubaKanchana Aranyawasee Mahathera (KhrubaMahathen)

1. บทนำ

พระพุทธศาสนาเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาสังคมไทยมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะในมิติที่เกี่ยวข้องกับสังคมและวัฒนธรรมที่มีความเชื่อมโยงกันอย่างสนิท อันเป็นภาพสะท้อนให้ทราบโดยทั่วกันว่าเมื่อพูดถึงสังคมไทยย่อมเห็นภาพของพระพุทธศาสนาที่ซ่อนเร้นอยู่ในวิถีชีวิตและจิตวิญญาณของประชาชนนั่นเอง ตามที่ปรากฏในข้อความตอนหนึ่งว่า...ความโชคดีที่เป็นเหตุการณ์ให้เราได้ระลึกอยู่เสมออีกประการหนึ่งคือ การได้เกิดเป็นคนไทย มีชีวิตบนผืนแผ่นดินไทยมีทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์มีขนบธรรมเนียม

ประเพณีและวัฒนธรรมที่งดงามโดยอาศัยรากฐานทางพระพุทธศาสนาเป็นสำคัญและมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข อาจจะกล่าวได้ว่า การที่เราได้เกิดเป็นคนไทยและอาศัยอยู่บนผืนแผ่นดินไทยนั้นอยู่ในหลักแห่งความเจริญที่ประกอบด้วย ปฏีรูปเทสวาโส (อยู่ในภูมิประเทศอันสมควร) ปุพเพกตปุญญตา (การได้สั่งสมคุณงามความดีไว้ในปางก่อน) และอัตตสัมมาปณิธิ (การตั้งตนไว้ชอบด้วยความดี) (Srikampa, 2515)

เมื่อกล่าวถึงบทบาทและหน้าที่ของพระภิกษุสงฆ์ที่มีต่อศาสนจักร และอาณาจักร นับ

ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน สืบเนื่องมาจากการน้อมรับในหลักการที่พระพุทธองค์ทรงตรัสไว้ ในสมัยพุทธกาล แก่พระสาวกทั้งหลายก่อนแยกย้ายกันไปประกาศหลักธรรมคำสอนว่า “ภิกษุทั้งหลายเราตถาคตพ้นแล้วจากบ่วงทั้งปวงทั้งที่เป็นของทิพย์และของมนุษย์แม้เธอทั้งหลายก็พ้นแล้วจากบ่วงทั้งปวง ทั้งที่เป็นของทิพย์และของมนุษย์เช่นกันเธอทั้งหลายจงจาริกไปเพื่อประโยชน์และความสุขแก่คนหมู่มาก เพื่ออนุเคราะห์โลกเพื่อประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่ทวยเทพและมนุษย์ของจงอย่าได้ไปรวมทางเดียวกันสองรูปจงแสดงธรรมงามในเบื้องต้นงามในท่ามกลางงามในที่สุดจงประกาศพรหมจรรย์พร้อมทั้งอรรถทั้งพยัญชนะครบบริสุทธิบริบูรณ์สัตว์ทั้งหลายจำพวกที่มีรูปคือ กิเลสในจักขุน้อยมีอยู่เพราะไม่ได้ฟังธรรมย่อมเสื่อมผู้รู้ทั่วถึงธรรมจักมีดูก่อนภิกษุทั้งหลายแม้เราก็จักไปยังตำบลอรุเวลาเสนานิคมเพื่อแสดงธรรม”

จากร่องรอยทางประวัติศาสตร์ของพระพุทธศาสนาในล้านนา ทำให้ทราบความเป็นมาของพัฒนาการทางพระพุทธศาสนาจากสมัยทริภุชชัย สู่ยุคพุทธศาสนาแบบลังกาเกาในสมัยของพญาเกือนาและต่อมา ได้เข้าสู่ยุคสุพระพุทธศาสนาลังกาใหม่ พระสงฆ์ในล้านนาได้เดินทางไปศึกษาพระพุทธศาสนาในประเทศศรีลังกา จึงทำให้พระสงฆ์ในล้านนามีความรู้ ความชำนาญ ในภาษาบาลี อีกทั้งในสมัยของพระเจ้าติโลกราชได้มีการสังคายนาครั้งที่ 8 ที่วัดมหาโพธาราม (วัดเจ็ดยอด พระอารามหลวง) จากหลักฐานที่ได้กล่าวมาทั้งหมด ซึ่งเป็นหลักฐานทางโบราณคดีให้เราได้รับทราบความเป็นมาของพระพุทธศาสนาผ่าน

สถาปัตยกรรม ปติมากรรม จิตรกรรม วรรณกรรม และหลักฐานจากแหล่งข้อมูลอื่นๆ โดยเฉพาะหลักฐานจากงานวรรณกรรมของพระนักปราชญ์ทางพระพุทธศาสนาในล้านนากลายมาเป็นหลักฐานที่สำคัญที่ทำให้พวกเราชาวพุทธได้รับทราบข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับสังคม ศาสนา วัฒนธรรม วิถีชีวิต การเมืองการปกครอง ของผู้คนในล้านนาในแต่ละยุคได้เป็นอย่างดี (Chanreang, 2016)

ครูบาศัญจนอรัญญวาสี มหาเถรหรือครูบามหาเถร อดีตเจ้าอาวาสวัดสูงเม่น ตำบลสูงเม่น อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่ เป็นพระนักปฏิบัติ ซึ่งเป็นที่รู้จักนับถือและศรัทธาของเจ้าเมืองในเขตล้านนาเพราะเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการรวบรวมคำสอนทางพระพุทธศาสนา และความรู้ต่างๆ มาจารึกลงในคัมภีร์ใบลาน ท่านเป็นผู้ที่ได้ชักชวนเจ้าเมืองแพร่ น่าน เชียงใหม่ หลวงพระบาง และนักปราชญ์ในล้านนามาร่วมกันในการจารึกความรู้ทางพระพุทธศาสนาและความรู้แขนงต่างๆ และรวบรวมคัมภีร์ใบลานมาเก็บรักษาไว้ ณ วัดสูงเม่น จนทำให้วัดสูงเม่นได้กลายเป็นแหล่งเรียนรู้คัมภีร์ใบลานที่สำคัญอย่างยิ่งในปัจจุบัน ผลงานของท่านได้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางในล้านนาและภูมิภาคใกล้เคียง ปัจจุบันผลงานของท่านก็ได้มีอิทธิพลต่อการศึกษาของพระภิกษุสามเณร โดยวัดสูงเม่นได้กลายเป็นศูนย์กลางการศึกษาภาษาล้านนา ผ่านคัมภีร์ใบลานที่ท่านได้เก็บรวบรวม

ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาประวัติและผลงานของครูบามหาเถร เส้นทาง

เผยแผ่ทางวัฒนธรรมในลัทธิของครูบามหาเถร และการเชื่อมโยงทางวัฒนธรรมในลัทธิของครูบามหาเถร เพื่อให้อนุชนรุ่นหลังได้รู้เข้าใจ ตระหนักถึงความสำคัญของนักปราชญ์ลัทธิ และเพื่อให้อนุชนรุ่นหลังได้ศึกษา สืบทอดผลงานของครูบามหาเถร เพื่อให้คงคู่กับพระศาสนาต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดและวิถีอัตลักษณ์ของครูบาศรีวิชัยจริยาธิปไตย มหาเถร (ครูบามหาเถร)
2. เพื่อศึกษาบทบาทการเชื่อมโยงเส้นทางวัฒนธรรมของครูบาศรีวิชัยจริยาธิปไตย มหาเถร (ครูบามหาเถร)
3. เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของความสัมพันธ์และผลงานที่มีต่อการศึกษา การเผยแผ่ การสร้างเครือข่าย และวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนาของครูบาศรีวิชัยจริยาธิปไตย มหาเถร (ครูบามหาเถร)

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงเอกสาร (Documentary Research) สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) (Phramaha Yothin Yodiko, 2017 : 25-36) โดยศึกษาจากแหล่งข้อมูลชั้นปฐมภูมิ ได้แก่ พระไตรปิฎก คัมภีร์ธรรมวัดสูงเม่น เอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มประชากร

ประชากรในการวิจัย ได้แก่ นักวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิ และพระสงฆ์ในจังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดแพร่ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ได้มาด้วยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Random Sampling) จำนวน 8 รูป/คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก นักวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิ และพระสงฆ์ในจังหวัดแพร่ และจังหวัดเชียงใหม่ เกี่ยวกับแนวคิดวิถีอัตลักษณ์ บทบาทการเชื่อมโยงเส้นทางวัฒนธรรม อิทธิพลความสัมพันธ์ ผลงานของครูบาศรีวิชัยจริยาธิปไตย มหาเถร ที่มีต่อการศึกษ การเผยแผ่ การสร้างเครือข่าย และวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนา

การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับครูบาศรีวิชัยจริยาธิปไตย (ครูบามหาเถร) ผลงาน และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สัมภาษณ์ นักวิชาการ/ ผู้ทรงคุณวุฒิ และพระสงฆ์ในจังหวัดแพร่ และจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 8 รูป/คน เก็บข้อมูลเชิงกายภาพ เช่น ประวัติศาสตร์ ลักษณะทางสังคม ภูมิศาสตร์ เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์อิทธิพลของความสัมพันธ์ ผลงานของครูบาศรีวิชัยจริยาธิปไตย (ครูบามหาเถร) ที่มีต่อการศึกษา การเผยแผ่ การสร้างเครือข่ายและวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนา

วิธีวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเอกสาร และเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลสรุปสาระสำคัญเนื้อหา และวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ในการวิจัย

4. สรุปผลการวิจัย

1. แนวคิดและวิถีอัตลักษณ์ของครูบากัญจนอรัญญวาสี มหาเถระ (ครูบามหาเถระ) เป็นพระมหาเถระที่มีแนวคิดและวิถีอัตลักษณ์โดดเด่นหลายด้าน สรุปได้ดังนี้

1.1 ด้านการศึกษา ครูบากัญจนอรัญญวาสี มหาเถระ (ครูบามหาเถระ) ถือได้ว่าเป็นผู้ใฝ่รู้ในการศึกษาเป็นอย่างมาก เป็นผู้ที่เรียนรู้ได้ไว และมีไหวพริบปฏิภาณทั้งในด้านคันธุระและวิปัสสนาธุระ ในสมัยที่ท่านเป็นสามเณรได้ไปศึกษากับครูบาอาจารย์หลายๆท่าน เช่น ครูบาอุตมา วัดศรีชุม เวียงโกศัยและได้เดินทางไปศึกษาวิปัสสนาธุระในเมืองเชียงใหม่ และเมืองพม่า มีความแตกฉานในพระไตรปิฎกและพระธรรมวินัย จนได้รับการยกย่องให้เป็นประธานสังคายนาพระธรรมวินัย ณ เมืองเชียงใหม่ 2) ด้านความสันโดษ ครูบากัญจนอรัญญวาสี มหาเถระ (ครูบามหาเถระ) เป็นปฐมครูบาที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง เป็นพระอาจารย์ของครูบาศรีวิชัย มีอุปนิสัยรักความสันโดษ ไม่สะสมทรัพย์สิน ในบั้นปลายชีวิตท่านได้ปลีกวิเวกไปละสังขารยังเมืองระแหง จังหวัดตาก ซึ่งเป็นเมืองเล็กๆ แสดงถึงความรักในความสันโดษ ไม่ปรารถนาที่จะให้เกิดการจัดพิธีศพของท่าน 3) ด้านการอนุรักษ์และเผยแผ่คัมภีร์ใบลาน ท่านเป็นผู้ที่มีสติปัญญาอันเฉียบแหลม ได้ศึกษาพระธรรมจนแตกฉานถึงขั้นญาณสมาบัติขั้นสูงและมีความรอบรู้เรื่องราวต่างๆมากมาย ท่านได้จาริกไปยังเมืองต่างๆ เป็นนักบุญแห่งล้านนาองค์หนึ่ง ในระหว่างที่เดินทางไปยังวัดต่างๆ ทั้งในจังหวัดแพร่และจังหวัด

อื่นๆ ในภาคเหนือ ท่านได้ชักชวนพระสงฆ์และฆราวาสผู้มีความรู้ให้มาจาร (จาริก) ความรู้แขนงต่างๆลงในใบลาน และทำการสังคายนา (รวบรวม) ทั้งในดินแดนล้านนา คือ เมืองแพร่ เมืองน่าน เมืองเชียงใหม่ เมืองหลวงพระบาง รวมคัมภีร์ใบลานทั้งหมดที่ท่านได้รวบรวม 8,845 ผูก นับเป็นใบลานได้ 84,500 ใบลาน เพื่อเก็บรักษาให้อนุชนรุ่นหลังได้ศึกษาต่อไป

2. บทบาทและเส้นทางวัฒนธรรม

ครูบากัญจนอรัญญวาสี มหาเถระ (ครูบามหาเถระ) เป็นพระมหาเถระที่มีบทบาทอย่างมากในอดีต โดยเฉพาะบทบาทด้านการรวบรวมและจัดสร้างคัมภีร์ใบลาน หรือการเป็นประธานสังคายนา และบทบาทในด้านการสร้างถาวรวัตถุ โดยที่เส้นทางที่ท่านได้จาริกไปประกอบไปด้วย เมืองพม่า เมืองเชียงใหม่ เมืองน่าน เมืองหลวงพระบาง เมืองระแหง และเมืองแพร่ ท่านเป็นผู้ที่ริเริ่มชักชวนให้เจ้าเมืองรวมถึงประชาชนในแต่ละเมืองได้ร่วมกันจาริกคัมภีร์ธรรม ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกภาคส่วน โดยอาศัยความเชื่อว่าการจาริกคัมภีร์ธรรมที่ได้มานิสงห์มาก เสมือนเป็นการสร้างพระพุทธรูปองค์หนึ่ง ดังนั้นเมื่อท่านเดินทางไปเมืองเชียงใหม่ เมืองน่าน เมืองหลวงพระบาง จึงได้รับการต้อนรับและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี จนทำให้สามารถรวบรวมคัมภีร์ที่ได้รวบรวม และจัดสร้างมาเก็บรักษาไว้ที่เดียวกันและริเริ่มให้เกิดประเพณีวัฒนธรรมการตากธัมม์ เพื่อเป็นการดูแลรักษาคัมภีร์ธรรมเหล่านั้น ไม่ให้เกิดความชำรุด ดังที่ปรากฏที่วัดสูงเม่นในปัจจุบัน

และผลงานของท่านส่วนมากจะบันทึกเป็นภาษาล้านนา ดังนั้นควรที่จะมีการแปลเป็นภาษาไทยกลางให้ได้มากที่สุด เพื่อเป็นการง่ายต่อการศึกษาสำหรับผู้ที่ไม่มีความชำนาญในภาษาล้านนาต่อไป

2. ควรมีการปริวรรตผลงานคัมภีร์ไบเบิลที่เก็บรวบรวมไว้ที่วัดสูงเม่นให้ได้มากที่สุด เพื่อที่จะได้นำเอาองค์ความรู้ของนักปราชญ์ทางพุทธศาสนาเผยแผ่ ให้ประชาชนในยุคหลังได้ศึกษาเรียนรู้อันจะนำไปสู่การพัฒนาองค์ความรู้ต่อไป

3. ควรมีการส่งเสริมให้เยาวชนในสมัยใหม่ได้เรียนรู้เกี่ยวกับภาษาล้านนา เพราะองค์ความรู้ของคนสมัยก่อนจะบันทึกโดยใช้ภาษาล้านนา ดังนั้นหากเยาวชนรุ่นใหม่สามารถอ่านภาษาล้านนาได้ก็จะส่งผลให้สามารถนำเอาองค์ความรู้ในคัมภีร์ไบเบิลนั้นมาใช้ให้เกิด

ประโยชน์ต่อสังคม

4. ควรมีการสำรวจเส้นทางการเชื่อมโยงวัฒนธรรมของครูบาศรีวิชัยมหาเถระ (ครูบามหาเถระ) และสำรวจผลงานของท่านว่ายังคงหลงเหลืออยู่หรือไม่ในสถานที่ต่างๆที่ท่านได้ร่วมกับเจ้าเมือง และประชาชนจาริกคัมภีร์ไบเบิลเพื่อที่จะทำให้ทราบถึงหลักฐานจากที่ต่างๆเกี่ยวกับผลงานของท่าน

5. ควรมีการจัดทำประวัติและผลงานของครูบาศรีวิชัยมหาเถระ ในรูปแบบของสื่อสมัยใหม่ เช่น การทำสารคดีชีวประวัติ เพราะท่านถือเป็นปฐมครูแห่งล้านนา และเป็นนักปราชญ์ทางพระพุทธศาสนาที่มีผลงานเป็นที่ประจักษ์แก่อนุชนรุ่นหลัง และสมควรได้รับการยกย่องในระดับนานาชาติให้เป็นบุคคลสำคัญของโลกต่อไป

References

- Chanreang, T. (2016). *Buddhist Scholar in Lanna*. Bangkok : Mahachulalongkornrajavidyalaya.
- Channgam, S. (1980). *Religion in Thai Lanna, Buddhism in Thai Lanna*. Chiangmai : Thipnetra Press.
- Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (1996). *Thai Language Tipataka*. Bangkok : Mahachulalongkornrajavidyalaya Press.
- Phramaha Yothin Yodiko. (2017). Role of Thai Buddhist Monks in Promoting Health of Elderly People in North-eastern Region. *Dhammathas Academic Journal*, 17(3), 25-36.
- Phrarach Thammanites (Rabab Thitayano). (1993). *Buddhist History*. Bangkok : Mahamakut rajavidyalaya Press.

- Religious Affairs Department. (1982). *The History of 200 Year Rattanakosin Buddhism*. Bangkok : Religions.
- Srikampa, R. (2015). *Buddhadramma Lead Life*. Second Edition. Bangkok : Mahachulalongkornrajavidyalaya Press.